

Nr 125.

Av herr Bengtsson i Norup m. fl., om höjning av anslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor m. m.

I skrivelse till Kungl. Maj:t begärde 1927 års riksdag utredning, »huruvida och i vilken utsträckning åtgärder kunde vidtagas till underlättande av vistelsen vid folkhögskola eller därmed förenad lantmannaskola för utom skolkommunen boende elever». I detta ärende avgåvo 1927 års skolsakkunniga den 20 december 1927 utredning och förslag, vilket förslag skolöverstyrelsen i skrivelse den 27 januari 1928 i huvudsak tillstyrkte. Enligt förslaget skulle stipendieanslaget ökas med 20 000 kronor, varjämte behövande elever skulle indelas i tre behovsgrader, för vilka högsta stipendiebeloppen per läsmånad skulle beräknas till respektive 45, 25 och 15 kronor i stället för, såsom nu är fallet, två behovsgrader med respektive 30 och 15 kronor såsom maximibelopp.

Förutom ovan nämnda utredning hade 1927 års riksdag också begärt utredning angående vissa organisationsfrågor rörande folkhögskolan. 1927 års skolsakkunniga avgåvo utredning och förslag i detta ärende den 14 juni 1928 och skolöverstyrelsen avgav yttrande däröver den 25 oktober samma år. Då ifrågavarande förslag i det stora hela icke innebar någon ändring i de undervisningskurser, som nu pågå vid folkhögskolorna, men däremot upptog vissa ut- och överbyggnader till desamma, beräknade skolöverstyrelsen, att, om förslaget bleve antaget, endast ett extra stipendieanslag å 5 000 kronor skulle bli nödigt utöver vad som annars utgår. Det är sålunda uppenbart, att endast den av skolöverstyrelsen föreslagna höjningen av stipendieanslaget med 5 000 kronor har något inre sammanhang med genomförandet av de av 1927 års skolsakkunniga föreslagna ändringarna i folkhögskolornas organisation, medan den av de sakkunniga föreslagna ökningen med 20 000 kronor har sin utgångspunkt i riksdagens begäran om utredning angående åtgärder för underlättandet av vistelsen vid folkhögskolor för vissa elever.

I statsverkspropositionen (åttonde huvudtiteln, punkt 212) har emellertid icke blott förslaget om 5 000 utan också om 20 000 kronors ökning av stipendieanslaget undanskjutits under hänvisning till den ytterligare beredning, som erfordras i fråga om förslaget angående folkhögskolornas orga-

nisation. Då sålunda detta undanskjutande icke synes oss motiverat av föreliggande förhållanden, och då den föreslagna ökningen av stipendieanslaget i hög grad är av behovet påkallad, om vistelsen vid folkhögskola skall i enlighet med riksdagens önskan underlättas för behövande elever, anse vi, att de skolsakkunnigas av skolöverstyrelsen tillstyrkta förslag i denna punkt bör kunna utan dröjsmål genomföras.

Att skolsakkunniga liksom skolöverstyrelsen ansett sig kunna stanna vid ett så jämförelsevis blygsamt belopp för höjningen som 20 000 kronor innebär givetvis, att höjningen av stipendiebeloppen endast skulle komma de mest behövande till godo. Såsom överstyrelsen i sitt yttrande utrett kan man därvid icke fästa något avseende vid, huruvida en elev är bosatt utom eller inom skolkommunen, då det ofta i vidsträckta kommuner händer, att elever inom skolkommunen icke under skoltiden kunna bo i sina hem, medan å andra sidan en och annan elev kan vara bosatt i en grannkommun men ändock ha så kort väg till skolan, att han under skoltiden kan bo hemma. Det som har ekonomisk betydelse och som i riksdagens skrivelse torde åsyftas, är huruvida eleven under skoltiden kan bo hemma eller ej. Därtill tages även under nuvarande förhållanden avseende, i det att de lokala skolstyrelserna ha rätt, och i regel begagna denna rätt, att inom varje behovsgrupp och med hänsyn tagen till bland annat detta förhållande jämka på stipendiebeloppen. Samma frihet torde även för framtiden böra medgivas respektive skolstyrelser, framdeles liksom för närvarande under överstyrelsens kontroll.

I de motioner, som närmast föranledde 1927 års riksdagsskrivelser angående folkhögskolan, har med styrka framhållits, att folkhögskolorna ha en betydelsefull uppgift att fylla för särskilt landsbygdsungdomens utbildning och uppfostran och att det därför är ett viktigt samhällsintresse att ytterligare underlätta ungdomens vistelse vid dessa skolor. Riksdagen har genom sin skrivelse givit sin anslutning till denna tankegång, och då efter vårt förmenande i ifrågavarande avseende inga varken formella eller reella hinder föreligga att förverkliga densamma, anse vi, att så bör ske utan ytterligare uppskov.

Med stöd av vad här ovan anförts föreslå vi,

att riksdagen måtte för budgetåret 1929—1930 höja det ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor från av Kungl. Maj:t föreslagna 270 000 till 290 000 kronor samt

att riksdagen därvid måtte bestämma, att de elever, som prövas vara i behov av stipendier, allt efter sina ekonomiska resurser skola fördelas i tre behovsgrader, för vilka stipen-

dierna beräknas högst till respektive 45, 25 och 15 kronor för läsmånad för var och en av grupperna.

Stockholm den 19 januari 1929.

Sv. Bengtsson
i Norup.

Jones Erik Andersson
i Ovanmyra.

Erik W. Ljung.

A. Thomson.
